

Krisis

Tijdschrift voor actuele filosofie

SAKE VAN DER WALL

FILOSOFEREN ZONDER DAAR VERDER BIJ NA TE DENKEN
EEN INTERNE DIALOOG

Krisis, 2010, Issue 3
www.krisis.eu

Om te beginnen moet ik iets over mijzelf vertellen. Ik praat soms in mezelf. Dat komt, misschien, doordat ik te veel in het late werk van Wittgenstein heb gelezen.

Wat was je eerste filosofische ervaring?

Wat?

Je eerste filosofische ervaring.

Ik heb geen idee.

Maakte het zoveel indruk?

Blijkbaar.

Weet je het echt niet?

Even denken. Het schijnt dat ik op de basisschool nogal veel met rechtvaardigheid bezig was. Toen een roodharig vriendje van me een bruin vriendje van me uitschold voor rare aap, heb ik het roodharige jongetje een klap gegeven.

Waarom deed dat roodharige jongetje dat?

Hij was door het donkere jongetje uitgescholden voor vuurtoren of zo iets. Maar daar kwam ik later pas achter.

Dat klinkt niet heel filosofisch.

Nee.

Heb je nog andere voorbeelden?

Even denken. Niet direct. Misschien ...

Wat?

Misschien moet ik op een andere manier proberen om te ervaren wat de 'muziek van de filosofie' is en moet ik hier gewoon iets voorlezen.

Wat?

Gewoon, een filosofische tekst.

(Haalt de Nederlandse vertaling van de *Kritiek van de zuivere rede* tevoorschijn)

Een filosofische tekst? Hier op het podium?

Ja.

Vergeet niet dat we op een feest zijn. Zullen we het dus wel een beetje feestelijk houden?

Maar ik wil juist een filosofische tekst voorlezen omdat ik niets van het feest begrijp. De titel van het feest luidt 'Songs of philosophy – waarover men niet spreken kan, moet men zingen', en in de uitnodiging wordt dat op een raadselachtige manier toegelicht. Ik citeer: "*If you have to ask what jazz is, you'll never know*", zei Louis Armstrong. *Geldt dat niet ook voor de muziek van de filosofie?*

De 'muziek van de filosofie', dat kunnen we volgens mij op twee manieren opvatten. Ten eerste letterlijk. Dan is de uitnodiging wartaal, slap geklets. In de filosofie wordt geen muziek gemaakt. De uitdrukking 'de muziek van de filosofie' is vergelijkbaar met een uitdrukking als 'de sculptuur van de natuurkunde.' Het lied is ook geen filosofisch genre. Alleen Nietzsche heeft in *Also sprach Zarathustra* een paar liederen geschreven. Maar Nietzsche wijkt in alles af, dus die negeren we gewoon.

Ten tweede kunnen we de 'muziek van de filosofie' figuurlijk opvatten. 'Muziek' staat dan voor iets anders, bijvoorbeeld voor aantrekkingskracht, zin of waarde. Iets van: filosofie, er zit muziek in. Maar als we in dat geval de gedachtegang in de uitnodiging volgen, dan heeft het geen zin om te

vragen naar de muziek van de filosofie: *if you have to ask, you'll never know*. Dus wanneer ik de uitnodiging letterlijk neem, weet ik niet wat zij betekent; wil ik haar echter als beeldspraak opvatten, dan krijg ik geen antwoord. Op wat voor een feest ben ik aanbeland?

Een feest van het tijdschrift voor actuele filosofie, Krisis.

Op een filosofisch feest?

Wat denk je zelf?

Zelf denk ik dat je de filosofie moet ervaren, zoals Armstrong jazz ervaart, om te kunnen begrijpen wat de muziek van de filosofie is. Filosofie is een daad ... ik bedoel een bezigheid van verwonderen, vragen, argumenteren en twijfelen. De filosofie bedrijft je. Daarom leek het me aardig om hier op het podium, met alle aanwezigen een filosofisch werk ...

Nee!

Rustig maar, ik was al overtuigd. Ik heb al een oplossing: doe alsof er geen probleem is. Net zoals de oplossing voor de paradox van de leugenaar. Voer het onderscheid tussen objecttaal en metataal in en de paradox verdwijnt. Zo beweer ik gewoon dat de vragen waar geen antwoord op mogelijk is, de meest filosofische zijn. Ik voeg een mooie uitspraak toe: de filosofie stelt vragen waar niet kan worden gevraagd, maar waar dat wel nodig is en het probleem is opgelost.

Wat is dus, in metaforische zin, de muziek van de filosofie? Waar bestaat de aantrekkingskracht van de filosofie uit?

Voor sommige filosofen heeft deze vraag geen zin. Ze filosoferen gewoon, zonder daar verder bij na te denken. Voor anderen heeft de vraag een tautologisch karakter, vergelijkbaar met de vraag naar de aantrekkingskracht van de liefde. Filosofie is voor hen zelf aantrekkingskracht, liefde voor de wijsheid. Weer anderen zullen zeggen dat deze redenering een spel is met woorden en zullen erop wijzen dat de filosofie voor lang niet iedereen aantrekkelijk is. Ze kunnen bijvoorbeeld het gedicht *Kleines Handbuch des Positivismus* van Lucebert citeren:

beste bertus dijk

laat ze gaan die wijsbegeerte
drie dode dichters
in een grijsleren huid
op een walm van woorden

veel zwartgalgen zijn opgericht
door deze blaasbalgen
een klein kind
kan men versteend doen staan in kant
en wij die te vaak dure wijn
hier zijn geworden weten
wat dat is in bolland wonen

beter is het met li tai pe
zwellen als hij te sterven
in een cycloop van sprakeloos
staren naar de wijnwitte buik van de duisternis
dan dagen en dagen te denken
door een buikig dik boek als
kleines handbuch des positivismus

Wie filosofeert mist wat, volgens Lucebert. Het is beter om te drinken, te feesten en te dichten – de Chinese dichter Li Tai Pe, waarover hij spreekt, is naar men zegt gestorven doordat hij in een dronken bui de weerspiegeling van de maan in het water wilde omhelzen. Kortom: wie filosofeert, zal de belangrijke dingen van het leven missen. Dat is niet zo mooi voor een levenskunst.

Het begint erop te lijken dat Armstrong gelijk heeft: 'If you have to ask what the music of philosophy is, you'll never know.'

Toen ik jaren geleden in de filosofiebibliotheek aan de Vendelstraat mezelf een weg door buikige dikke boeken dacht, voelde ik vaak eenzelfde soort sentiment opkomen als Lucebert verwoordt, toch las ik door. Waarom? Ik

Krisis

Tijdschrift voor actuele filosofie

was niet met filosofie begonnen om een antwoord te krijgen op al mijn onbeantwoorde vragen – veel filosofische vragen kende ik niet en de antwoorden waren, zo dacht ik toen, op zijn best tijdelijk. De muziek van de filosofie was voor mij in de eerste plaats niet inhoudelijk, maar lag in de praxis van bevragen en betwijfelen en in de inzichten die opflikkeren tijdens deze bezigheid. Daar wilde ik beter in worden. Filosofie als een manier om nieuwe werelden binnen te gaan, als het lef om te denken, als een manier om gevestigde waarheden te ...

Je begint te kletsen.

Ik ben hardop aan het denken. Ik wil uitleggen dat filosofie een subversieve bezigheid moet zijn.

Je kletst. Nieuwe werelden binnengaan, het lef om te denken, inzichten die opflikkeren. Met zulke vaagheid kun je alleen gelijkgestemden overtuigen. Als je dat zegt tegen de man in de straat, geeft hij je waarschijnlijk een klap in je gezicht.

Laten we de man op straat erbuiten houden. De roep van de filosofie is breder. *Krisis*, het tijdschrift voor hedendaagse filosofie, wil bijvoorbeeld een forum zijn waar huidige maatschappelijke en culturele ontwikkelingen kritisch worden geduid.

Maatschappelijke ontwikkelingen? En daarom organiseren ze een feest over de muziek van de filosofie in de week dat een extreem-rechtse partij het centrum van de macht betreedt. Misschien moet je het op een andere manier proberen. Zet wat leuke gedachten over muziek en filosofie op papier.

Ik ben Harry Mulisch niet.

Je hoeft ook niet meteen een metafysica voor de compositie van de hele wereld te geven.

Wat dan wel?

Probeer maar.

Zoiets? Vroeger was Socrates er om de jeugd te verpesten, tegenwoordig hebben we daar MTV voor.

*Heel goed. Past ook goed bij *Krisis*. Een kritisch geluid.*

Sake van der Wall – Filosoferen zonder na te denken

Sake van der Wall is docent filosofie op een middelbare school, schrijft voor de satirische website De Speld en is programmeur bij literair centrum Perdu.

© De Creative Commons Licentie is van toepassing op dit artikel (Naamsvermelding-Niet-commercieel 3.0). Zie <http://creativecommons.org/licenses/by-nc/3.0/nl> voor meer informatie.